

PHÒNG GIÁO DỤC & ĐÀO TẠO THỊ XÃ KINH MÔN
CÁC TRƯỜNG TIỂU HỌC KHU BẮC

**BÁO CÁO LÝ THUYẾT CHUYÊN ĐỀ
DẠY HỌC TÍCH HỢP NỘI MÔN TRONG
MÔN LỊCH SỬ - ĐỊA LÝ LỚP 5**

Năm học 2021 - 2022

PHÒNG GD&ĐT THỊ XÃ KINH MÔN
CÁC TRƯỜNG TH KHU BẮC

CHUYÊN ĐỀ
DAY HỌC TÍCH HỢP NỘI MÔN TRONG MÔN LỊCH SỬ - ĐỊA LÝ LỚP 5

1. Căn cứ thực hiện chuyên đề:

Căn cứ Quyết định 16/2006/QĐ-BGDĐT ngày 05/5/2006 của Bộ GD&ĐT ban hành chương trình giáo dục phổ thông;

Căn cứ Công văn số 2345/BGD&ĐT- GDTH ngày 07/6/2021 của Bộ GD&ĐT v/v xây dựng kế hoạch giáo dục trường tiểu học;

Căn cứ Công văn số 3799/BGDĐT – GDTH ngày 01/9/2021 v/v thực hiện kế hoạch giáo dục đối với lớp 5 đáp ứng yêu cầu Chương trình GDPT 2018.

Căn cứ vào tài liệu hướng dẫn điều chỉnh bổ sung Chương trình hiện hành theo Chương trình giáo dục phổ thông 2018 môn lịch sử và địa lý lớp 5.

Căn cứ kế hoạch số 433/PGDĐT ngày 4/10/2021 về việc tổ chức sinh hoạt chuyên môn theo cụm trường năm học 2021-2022;

Căn cứ vào tình hình thực tế của các nhà trường.

2. Lý do chọn chuyên đề:

2.1. Đặc điểm chương trình môn lịch sử- địa lý cấp tiểu học (CT2006)

Lịch sử và Địa lý ở tiểu học là môn học bắt buộc, được dạy học ở lớp 4 và lớp 5.

Ở lớp 5 thì các bài học được cấu trúc gồm 2 phân môn riêng biệt là lịch sử và địa lý . Các bài học lịch sử được sắp xếp theo các giai đoạn lịch sử Việt Nam từ khi thực dân Pháp xâm lược và đô hộ đến công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội sau khi đất nước thống nhất.

Mạch nội dung kiến thức về địa lý được sắp xếp từ địa lý tự nhiên, địa lý dân cư và địa lý kinh tế Việt Nam đến địa lý các châu lục và đại dương trên thế giới.

2.2. Mối liên hệ giữa các bài học trong mỗi phân môn.

Nội dung các bài học trong mỗi phân môn hầu như không có sự trùng lặp về kiến thức mà có sự liên kết với nhau. Tuy nhiên một số đơn vị kiến thức liên quan tới cùng một chủ đề được sắp xếp riêng lẻ dẫn đến trong quá trình tổ chức dạy học khó có thể phát huy được năng lực HS.

2.3. Mối liên hệ mật thiết giữa 2 phân môn lịch sử và địa lý.

Mặc dù được thiết kế ở hai phân môn song lịch sử và địa lý có mối liên hệ mật thiết với nhau. Kiến thức Địa lý rất gần gũi và hữu ích trong dạy học Lịch sử. Giáo viên biết sử dụng hiệu quả kiến thức Địa lý sẽ giúp học sinh hiểu sâu sắc hơn bài học Lịch sử, từ đó thêm yêu thích môn học.

Các trường Tiểu học khu Bắc tổ chức chuyên đề: Dạy học tích hợp nội môn trong môn Lịch sử & Địa lý lớp 5. Chủ đề: **“Thắng lợi của cuộc kháng chiến chống Pháp 1946 – 1954”**. Bài: **Chiến thắng Điện Biên Phủ (1954)**

3. Yêu cầu của dạy học tích hợp nội môn trong môn lịch sử địa lí.

Tích hợp nội môn chính là phương thức tích hợp phổ biến nhất: trong khuôn khổ một môn học, phối hợp vận dụng phương pháp và tri thức của nhiều khoa học chuyên ngành khác nhau để đạt được mục tiêu giáo dục. Đồng thời, phải phối hợp hệ thống kiến thức và phương pháp tổng hợp của chính môn học đó để hiểu sâu sắc một vấn đề, một nội dung cụ thể của môn học.

Tích hợp nội môn trong môn lịch sử địa lí HS sẽ được hướng dẫn để tìm hiểu các kiến thức sơ giản về lịch sử và địa lí nhằm hình thành những ý niệm ban đầu về các không gian địa lí và thời gian, sự kiện lịch sử, những nội dung sơ giản về dân cư, văn hóa và đời sống xã hội vv... hướng tới mục tiêu giúp học sinh bước đầu phát triển những năng lực KHXH cơ bản.

Dạy học tích hợp nội môn nhằm điều chỉnh, phân bố thời gian các tiết học một cách hợp lý; bố trí sắp xếp thời gian để tổ chức hoạt động học thông qua hoạt động trải nghiệm nhằm giúp học sinh phát triển năng lực tư duy, giải quyết vấn đề, vận dụng kiến thức vào thực tiễn một cách có hiệu quả.

4. Biện pháp thực hiện dạy học tích hợp:

4.1. Nghiên cứu chương trình tìm hiểu nội dung có thể tích hợp:

*** Tìm hiểu mối liên hệ giữa các yếu tố địa lí tự nhiên với các sự kiện lịch sử trong chương trình lớp 5.**

- Khi học về "Đặc điểm chung của tự nhiên Việt Nam", các em đã có kiến thức về một đất nước có nhiều đồi núi; thiên nhiên chịu ảnh hưởng sâu sắc của biển; với khí hậu nhiệt đới ẩm gió mùa và sự phân hóa đa dạng của sinh vật.

- Đặc điểm chung của địa hình tự nhiên nước ta là địa hình đồi núi chiếm tới 3/4 diện tích lãnh thổ, đồng bằng chỉ chiếm 1/4 diện tích. Địa hình núi chia thành bốn vùng là: Đông Bắc, Tây Bắc, Trường Sơn Bắc và Trường Sơn Nam, với đặc điểm đồi núi hiểm trở này là một lợi thế cho quân và dân ta khi tiến hành kháng chiến và là một bất lợi lớn cho quân địch.

- Các thắng lợi lớn và mang tính quyết định của quân dân ta trên mặt trận quân sự trong hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ đều diễn ra trên địa bàn rừng núi, như: chiến dịch Việt Bắc thu - đông 1947; chiến dịch Biên giới thu - đông 1950 và đặc biệt là chiến dịch lịch sử Điện Biên Phủ 1954 diễn ra ở vùng rừng núi Tây Bắc nước ta. Trong kháng chiến chống Mỹ thì có thắng lợi ở vùng rừng núi Quảng Nam, Tây Nguyên... đã góp phần làm phá sản lần lượt các chiến lược chiến tranh của đế quốc Mỹ.

- Ngoài địa hình rừng núi thì tự nhiên nước ta còn có Biển Đông - là một biển rộng, có diện tích 3,447 triệu km². Do đó đã hình thành nên tuyến giao thông đường biển vô cùng thuận lợi, đó cũng chính là lý do giải thích tại sao khi

hai tên đế quốc Pháp; Mĩ khi xâm lược nước ta chúng đều vào từ biển và hiện nay Biển đông đang có nhiều vấn đề phức tạp do những hành động gây hấn, xây dựng trái phép trên các đảo đá ở vùng biển nước ta của chính quyền Trung Quốc đòi hỏi nhân dân ta phải bình tĩnh, kiên quyết đấu tranh chính trị giữ vững chủ quyền thiêng liêng biển đảo của tổ quốc.

- Một điều kiện tự nhiên khác cũng góp phần rất quan trọng vào việc làm nên thắng lợi của nhân dân ta trong cuộc kháng chiến chống Mĩ, cứu nước đó là khí hậu nhiệt đới ẩm gió mùa - điều kiện này đã tạo cho nước ta chế độ khí hậu ở hai miền Bắc, Nam khác nhau rõ rệt, ở miền Bắc có mùa đông lạnh, ít mưa và mùa hạ nóng ẩm, mưa nhiều. Còn ở miền Nam có hai mùa: mùa khô và mùa mưa rõ rệt. Điều kiện này đã tạo ra yếu tố vô cùng thuận lợi cho quân dân ta tiến hành kháng chiến chống Mĩ, cứu nước. Vì khí hậu miền Bắc tốt đã tạo ra lượng lương thực, thực phẩm đầy đủ để chi viện cho miền Nam.

- Khí hậu miền Nam đã gây cho quân Mĩ - nguy nhiều khó khăn khôn đốn khi mùa mưa về làm chậm bước tiến quân của chúng, gây hỏng hóc các phương tiện thông tin điện tử, điện đài, vô tuyến... Chính điều kiện khí hậu đã quyết định đến hệ sinh thái rừng nguyên sinh, đặc trưng cho khí hậu nóng ẩm là rừng rậm nhiệt đới lá rộng thường xanh. Rừng đã trở thành thứ vũ khí chết người, kẻ thù đáng sợ của quân Mĩ.

*** Tìm hiểu những bài học có nội dung kiến thức gần gũi với nhau.**

- Phân môn Lịch sử: Nội dung bài 4; 5; 6 thuộc mạch kiến thức có liên quan đến công cuộc tìm đường cứu nước của các bậc tiền bối.

+ Bài 9 + 10: Nội dung nói về các cuộc khởi nghĩa giành chính quyền ở Hà Nội.

+ Bài 12+ 13: Nội dung tập trung đến sự quyết tâm bảo vệ đất nước của nhân dân ta.

+ Bài 14+ 15+ 16+ 17: Nội dung tập trung về những cuộc kháng chiến trong chín năm trường kì kháng chiến chống Pháp (1946 – 1954)

+ Bài 18: Nội dung là nguyên nhân dẫn đến phong trào Đồng khởi ở bài 19.

- Phân môn địa lí: Nội dung dân số trong bài 8: Dân số nước ta có mối liên hệ mật thiết tới nội dung về phân bố dân cư trong bài 9: Các dân tộc và sự phân bố dân cư

4.2. Thống nhất hình thức tích hợp.

***Tích hợp nội môn:**

- Kết hợp các phần nội dung khác nhau trong cùng một môn học để giải quyết một chủ đề bài giảng.

- Sử dụng những kiến thức kĩ năng đã học về địa lí tự nhiên khi dạy những bài học lịch sử có liên quan.

- Ghép những bài học cùng mạch nội dung kiến thức thành một chủ đề.

4.3. Đề xuất các bài dạy tích hợp trong môn học lịch sử - địa lí lớp 5.

STT	Tên bài dạy	Nội dung tích hợp	Thời lượng
1	LS: Bài 4. Xã hội Việt Nam cuối thế kỉ XIX đầu thế kỉ XX	Tích hợp 3 bài thành một chủ đề: Nước ta đầu thế kỉ XX và công cuộc tìm đường cứu nước. Tập trung vào 3 nội dung chính: + Nêu được những điểm nổi bật của kinh tế – xã hội nước ta đầu thế kỉ XX. + Phan Bội Châu và phong trào Đông du. + Sự kiện Nguyễn Tất Thành rời bến Nhà Rồng đi tìm đường cứu nước	3 tiết
2	LS: Bài 5. Phan Bội Châu và phong trào Đông Du		
3	LS: Bài 6. Quyết chí ra đi tìm đường cứu nước		
4	LS: Bài 9. Cách mạng mùa thu.	Dạy tích hợp thành chủ đề: Cách mạng mùa thu. Tập trung 2 nội dung chính: + Khởi nghĩa cướp chính quyền tại thủ đô Hà Nội. + Không khí tung bừng của buổi lễ tuyên bố độc lập. – Không yêu cầu tường thuật, chỉ kể lại một số sự kiện về cuộc khởi nghĩa giành chính quyền ở Hà Nội. (CV 5842) – Không yêu cầu tường thuật, chỉ nêu một số nét về cuộc mít tinh ngày 2/9/1945 tại Quảng trường Ba Đình. (CV 5842)	2 tiết
5	LS: Bài 10. Bác Hồ đọc tuyên ngôn độc lập		
6	LS: Bài 12. Vượt qua tình thế hiểm nghèo	Dạy tích hợp thành 1 chủ đề: “Thà hy sinh tất cả chứ	2 tiết

7	LS: Bài 13: “Thà hi sinh tất cả, chứ nhất định không chịu mất nước”.	nhất định không chịu mất nước” với 2 nội dung: + Vượt qua tình thế hiểm nghèo. + Những ngày đầu toàn quốc kháng chiến.	
8	LS: Bài 14: Thu – Đông 1947, Việt Bắc “mồ chôn giặc Pháp”.	Tích hợp 3 bài thành 1 chủ đề: “Thắng lợi của cuộc kháng chiến chống Pháp 1946 – 1954” với nội dung: Bài: Chiến thắng Việt Bắc (1947) và Biên giới (1950) Bài: Chiến thắng Điện Biên Phủ (1954)	1 tiết
9	LS: Bài 15: Chiến thắng Biên giới Thu – Đông 1950.		
10	LS: Bài 17. Chiến thắng lịch sử Điện Biên Phủ.	- Không YC trình bày diễn biến, chỉ kể lại một số sự kiện về chiến dịch Việt Bắc thu - đông năm 1947. - Không YC tường thuật, chỉ kể lại một số sự kiện về chiến dịch Biên Giới. - Không YC tường thuật, chỉ kể lại diễn biến chính của chiến dịch Điện Biên Phủ năm 1954. - HS sưu tầm tư liệu để kể chuyện về điểm chính của các chiến dịch.	60 phút
11	LS: Bài 18. Nước nhà bị chia cắt.	Dạy ghép thành bài: Bến Tre đồng khởi.	1 tiết
12	LS: Bài 19. Bến Tre đồng khởi.		
13	ĐL: Bài 8. Dân số nước ta.	Tích hợp với nội dung Sự phân bố dân cư (bài 9) thành bài: Dân số và sự phân bố dân cư ở Việt Nam.	1 tiết

14	ĐL: Bài 9. Các dân tộc và sự phân bố dân cư.	Thay thành bài: Cộng đồng các dân tộc Việt Nam. Bổ sung tích hợp về tinh thần đoàn kết cộng đồng các dân tộc Việt Nam.	1 tiết
----	--	---	--------

Như vậy về thời lượng các tiết học có sự điều chỉnh nhẹ. Một số chủ đề được tích hợp vẫn giữ nguyên thời lượng. Khi dạy GV có thể vẫn giữ nguyên các bài như SGK nhưng cần dành thời gian tổ chức hoạt động thực hành trải nghiệm kết nối nội dung theo mạch kiến thức xuyên suốt chủ đề. Cũng có thể phân chia các đơn vị kiến thức đan xen phù hợp với nội dung từng bài, thời lượng tiết học có thể tăng lên hoặc giảm đi sao cho phù hợp với tình hình thực tế và đối tượng HS. Tuy nhiên cần đảm bảo thời lượng kiến thức của một chủ đề không vượt quá tổng số thời lượng của các tiết học tích hợp thành chủ đề đó. Phần thời gian dôi ra ở các tiết học có thể dành cho các hoạt động thực hành trải nghiệm ngoài lớp học.

4.4. Xây dựng kế hoạch dạy học tích hợp.

Chủ đề: **Thắng lợi của cuộc kháng chiến chống Pháp 1946 – 1954.**

Tiết 1: Chiến thắng Việt Bắc (1947) và Biên giới (1950)

Tiết 2: Chiến thắng Điện Biên Phủ (1954)

Trên đây là toàn bộ dự thảo chuyên đề: **Dạy học tích hợp nội môn trong môn Lịch sử & Địa lý lớp 5.** Chủ đề: **“Thắng lợi của cuộc kháng chiến chống Pháp 1946 – 1954”.** Bài: **Chiến thắng Điện Biên Phủ (1954).** Chúng tôi rất mong nhận được sự tham gia đóng góp ý kiến của các đồng chí lãnh đạo, chuyên viên Phòng GD&ĐT thị xã Kinh Môn cùng các đồng chí, đồng nghiệp để chuyên đề “Dạy học tích hợp nội môn trong môn Lịch sử & Địa lý lớp 5” được hoàn thiện và đạt hiệu quả cao hơn.

Trân trọng cảm ơn!

BGH PHÊ DUYỆT

Kinh môn, ngày 22 tháng 11 năm 2021

Người viết chuyên đề

